

K RESOLUCIJI ŽUPANOV IN POKRAJINSKIH SVETOVAVCEV IZ BENEŠKE SLOVENIJE

Dokaz kulturne zmede in politične kratkovidnosti

Poznavavcev razmer in zgodovine resolucija ne more presenetiti in še manj prepričati - Nacionalizem in iredentizem prazen izgovor za zanikanje naravnih narodnih pravic

V zvezi s pripravami za ustanovitev samoupravne dežele Furlanije - Julijske krajine in glede na zahtevo, ki so jo predstavniki slovenske manjšine vselej postavljali in jo še vedno postavljajo, naj se vsem pripadnikom manjšine prizna in zagotovijo enake pravice in enako ravnanje, ne glede na kraj bivanja, so videmski oblastniki konec zadnjega tedna priredili zborovanje, ki naj bi dokazalo, kako so takšne zahteve neutemeljene in neupravičene.

V sejni dvorani videmskega pokrajinskega sveta se je namreč zbralo 16 županov in pokrajinskih svetovavcev s tistega »področja« videmske pokrajine — kot pravi uradno poročilo — kjer del prebivalstva govori narečje slovenskega izvora. Značilno in politično pomembno je, da sta zborovanju predsedovala senator Pelizzo, ki je podtajnik v obrambnem ministrstvu in hkrati župan v Čedadu, ter dr. Candolini, ki je do prejšnjega tedna bil predsednik videmske pokrajine. Ostali udeleženci so bili povprečni župani raznih občin v Beneški Sloveniji.

DESET TOČK

Zborovavci so pod predsedstvom dveh že omenjenih vidnejših in vplivnejših furlanskih političnih osebnosti odobrili dolgo resolucijo, ki naj bi odločilno vplivala na priprave za ustanovitev dežele (vsaj, kar zadeva zaščito narodne manjšine), a ki poznavca sedanjih razmer in zgodovine Beneške Slovenije prav gotovo ne more presenetiti in še manj prepričati.

Resolucija obsega 10 točk in se v glavnem takole glasi:

»To prebivalstvo (Beneške Slovenije — op. ur.) je zelo zvesto Italiji. Takšno je bilo vedno in več kot 100 let od narodnega zedinjenja ni nikdar v ničemer težilo k bližnji Sloveniji.«

Kot dokaz za to resolucija omenja, kako so se prebivalci hrabro borili v italijanski vojski in kako niso nikdar dezertirali. Zatem dobesedno pravi: »Raba slovenskega narečja, ki se svobodno govori, je tradicija, ki se naravno razvija, kot vsako drugo narečje v Italiji, kar pa ne vpliva na čustva, navade in navezanost na državo.«

MED VOJNO

»To prebivalstvo je tudi poudarilo svojo zvestobo demokratičnemu ustroju s tem, da je odbijalo pasti, ki jih je postavljala propaganda skrajne leve, in s tem, da se je vedno uveljavljalo preko vsedržavnih poli-

tičnih strank in zlasti preko kršč. demokracije, kateri pripadajo skoraj vse občinske uprave.«

»Ko se je med osvobodilnim bojem IX. Korpus na osnovi sporazuma med slovenskimi partizani in italijanskimi partizani, ki so bili pod komunističnim vplivom, nastanil v teh dolinah in ko so se jugoslovanske zahteve skušale uveljaviti tudi v Furlaniji, do Tilmenta, so se prebivalci z uporom izmaknili oblasti, ki jih je hotela vključiti v slovenske oborožene oddelke in je skušala ustanoviti slovenske šole. Uprli so se, da bi ostali zvesti Italiji, kar so plačali tudi s svojo krvjo. Noben otrok ni bil tu vpisan v slovenske šole.«

NE ČUDIMO SE

Resolucija pri tem opozarja, da je prebivalstvo dokazalo svojo pripadnost tudi med obiskom zavezniške komisije, ki je ugotavljala stanje v Beneški Sloveniji. Nato takole nadaljuje: »Tedad in vedno je to prebivalstvo zaradi svojih čustev zavestno odvrčalo zahteve tuje, spretne propagande za ustanovitev slovenskih šol in uvedbo dvojezičnosti.«

»Tudi sedaj preko nas (zborovavcev — op. ur.) poudarja, da je treba v okviru dežele spoštovati to njegovo voljo. Hkrati zavrača vsakršno uvedbo slovenskih šol in dvojezičnosti, ker se dobro zaveda, da to lahko služi smotrom kakšne druge oblasti ali stran-

karskim koristim, a ne ustreza stvarnosti in pravičnosti do tega ljudstva.«

»Če je bil med razpravo v poslanski zbornici vključen v deželni statut 3. člen, ki v skladu s 6. členom ustave zagotavlja enakopravnost in spoštovanje do državljanov drugega izvora in jezika, to pomeni le osvojitve splošnega omikanega načela. Medtem ko se to načelo zaradi Memoranduma in mirovne pogodbe dejansko že izvaja v Trstu in Gorici, se pa nikakor ne more izvajati v videmski pokrajini, kjer za to ni nobene stvarne osnove.«

»Če se pa tudi v teh dolinah vodi spretna propaganda v korist neke druge države, ta propaganda ni nikdar imela in nima odziva med tem ljudstvom, ki je ob vsaki priložnosti potrdilo in potrjuje svoje italijanstvo. Vsak takšen poskus je bil zavržen.«

»Zato župani protestirajo proti vsakemu nevarnemu posegu v svobodno življenje prebivalstva in zahtevajo ter pričakujejo, da se opusti ali zavrne vsaka nesmiselna zahteva po izjemni ureditvi.«

Že v začetku smo dejali, da vsebina te resolucije ne more prav nič presenetiti poznavavcev sedanjih razmer v Beneški Sloveniji in njene zgodovine. Nič čudnega tudi ni, če so jo podpisali župani tamkajšnjih občin, čeprav je treba priznati, da gre vsekakor, zlasti za današnje čase, za izreden in nenačuden dogodek.

Ni mogoče vztrajati na sedanjih stališčih

Kdor pozna zgodovino, ve, da so Beneški Slovenci edini del slovenskega naroda, ki sredi in v drugi polovici prejšnjega stoletja ni doživel »pomladi narodov«. Razen častnih izjem se v beneškem slovenskem ljudstvu tedaj ni prebudila narodna zavest, kar je imelo za posledico, da je kulturno, gospodarsko in socialno daleč zaostalo v primeri z ogromno večino svojih krvnih bratov.

Čudno se sliši, vendar zgodovinska resnica je, da nosijo za to zaostalost polno mero odgovornosti prav italijanski kulturni in politični krogi, ki so v tem evropskem revolucionarnem gibanju ne samo igrali važno vlogo, temveč jo celo znanstveno utemeljevali (Italijanski vseučiliški prof. P. S. Moncini je n. pr. znan kot početnik danes splošno sprejetega načela o samoodločbi narodov).

Od leta 1866, ko je bila Beneška Slovenija priključena Italiji, do leta 1922, torej ves čas, ko so v državi vladali liberalci, ni bila

v beneškoslovenskih vaseh ustanovljena niti ena slovenska šola, niti en slovenski kulturno izobraževalni zavod. Z italijanske strani še danes poudarjajo, da se to ni zgodilo, ker ljudstvo ni zahtevalo. Toda tudi če bi bilo to res, vedo, da to ne more biti noben sprejemljiv izgovor. Zgodovinska resnica je, da se tudi italijanske šole v ogromni večini italijanskih pokrajin niso ustanovljale na zahtevo in pobudo ljudstva. Če bi namreč tedaj vprašali starše, ali žele, da bi se odprle šole za njihove otroke, bi gotovo povprečni odgovorili, da šol ne marajo. Oblastva so, kot je razumljivo, kratkomalo ustanovila šole, kjer so bile potrebne, in celo pod kaznijo prisilila preproste in neuke starše, da so začeli pošiljati otroke v šole.

V Beneški Sloveniji, kjer je ljudstvo govorilo in še vedno govori slovensko narečje, bi že liberalna Italija, če bi se hotela rav-

RADIO TRST A

• NEDELJA, 22. julija, ob: Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Pripovedka o burji« (Dante Cannarella - Jadviga Komac), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Zenski vokalni kvartet iz Ljubljane; 16.00 Popoldanski koncert; 18.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta; 19.15 Nedeljski vestnik; 21.00 Ljudska opravila in opasila — Niko Kuret: »Sonce že čez hribe gre — žetev«; 21.30 Sodobna simfonična glasba; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 23. julija, ob: 18.30 Skladbe jugoslovanskih avtorjev — Stanojlo Rajčič: Koncert št. 3 za violino in orkester, Krešimir Fribeć: Ritmi drammatiki; 19.00 Klarinetist Giorgio Brezigar, pri klavirju Bruno Bidussi; 19.30 Radijska univerza — Giuseppe Montalenti: »Zakaj smo podobni svojim roditeljem« — »Genetika in evgenika«; 20.30 Iz glavnih italijanskih opernih gledališč.

• TOREK, 24. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Italijanski operni pevci: »Alda Noni in Tatjana Menotti«; 19.00 Kitarist Dragotin Lavrenčič; 19.20 »Babica«, pravljica (Božena Nemcova - Dušan Pertot), II. del: »Pomlad«, Igrajo člani RO; 21.00 Obletnica tedna — Marija Kržič: »Blaise Pascal — življenje in delo ob 300-letnici smrti«; 21.30 Klavirske sonate Ludwiga van Beethovna; 22.00 Bizantinska civilizacija — Maks Sah: »Slavospevi«.

• SREDA, 25. julija, ob: 18.30 Anton Bruckner: Simfonija št. 3 v d-molu, imenovana »Wagner«; 19.30 Turistični razgledi — Franc Jeza: »Svetovna pristanišča — Genova«, Vinko Suhadolc: »Budovo zlato mesto«; 21.00 »Blaumilchov kanal«, radijska drama (Ephraim Kichen - Saša Martelanc), igrajo člani RO; 22.00 Mozartovi, Beethovnovi, Schubertovi, Wolfovi in Schumannovi samospjevi po Goethejevem besedilu.

• ČETRTEK, 25. julija, ob: 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja — »Verdijev založnik«; 19.00 Tenorist Miro Brajnik; 19.30 Za Valvasorjem po naši deželi (Mara Kalan); 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 21.25 Književnost in umetnost — Josip Tavčar: »Pier Paolo Pasolini in njegov roman Il sogno di una cosa«. Približno ob 22.15 Iz zgodovine italijanske veleindustrije — Rosario Romeo: »Nekateri vidiki gospodarskega in kmetijskega razvoja v letih 1861-1880«.

• PETEK, 27. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Iz simfonične glasbe 19. stoletja — Johannes Brahms: Variacije na Haydnovo temo, op. 56a; 18.50 Koncertna sezona Tržaške ljudske univerze 1960-61, Johannes Brahms: Kvintet s klavirjem op. 34 v f-molu; 19.30 Clovek in cesta — Rafko Dolhar: »Vozačevi refleksi ob raznih pogojih vožnje«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Srečanje s tržaškimi književniki — »Vinko Beličič« (Franc Jeza).

• SOBOTA, 28. julija, ob: 13.30 Plošče prvič v oddaji 14.40 Pojeta Ivo Robič in Radmila Karaklajič; 16.00 Tone Penko: »Medvedove dogodivščine«; 16.20 Operne uverture in medigre; 16.45 Zbrane melodije v izvedbi orkestru Alberta Casamassime in Franca Russa; 18.30 Skladbe julijskih avtorjev — Michele Eulambio: Romantični preludij, Bruno Cervenca: Koncert za klavir in orkester; 19.00 Pianist Marjan Lipovšek; 19.30 Goriški obiski: »Rupa«; 20.40 Zbor France Prešeren iz Kranja; 21.00 »Zaljubljena violina«, radijska komedija (Ermanno Carsana - Mirko Javornik), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

22. julija, nedelja: 6. pobinkoštna
23. julija, ponedeljek: Apolinarij
24. julija, torek: Kristina
25. julija, sredo: Jakob
26. julija, četrtek: Ana
26. julija, petek: Natalija
28. julija, sobota: Nazarij in Celzij

ZABAVNA PRIREDITEV V RICMANJIH

Mladina iz Ricmanj priredi v nedeljo, 22. t. m., in v ponedeljek, 23. t. m., tradicionalno zabavno prireditev s plesom.

Od 20. do 24. ure bo igral »Dolinski kvintet«. Na razpolago bosta pristno domače vino in domači pršut.

Dokaz kulturne zmede in politične kratkovidnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

nati po splošno priznanih pedagoških načelih, morala ustanoviti slovenske šole. To pa se ni zgodilo. O fašistični Italiji se ne splača govoriti, saj je celo zatrla vse obstoječe slovensko šolstvo v Julijski krajini. Demokratična Italija hodi od leta 1945 v Beneški Sloveniji po stopinjah svojih prednikov in, kot izhaja iz videmske resolucije, hoče na tej poti tudi vztrajati. In to kljub temu, da so se od leta 1866 razmere v svetu in tudi v Beneški Sloveniji korenito spremenile.

PLAČILO ZA ZVESTOBO

Tudi v tej resoluciji se poudarja, da so bili Beneški Slovenci vselej zvesti Italiji. Toda pri tem se sprašujemo, ali iz tega izhaja, da se jim zato ne smejo ustanoviti šole v materinščini in da se ne smejo v lastnem jeziku izobraževati? Ali nimajo tudi Beneški Slovenci pravice, da se iz amorfne mase postopno spremenijo v kulturno ljudstvo? Naj nam gospodje iz Vidma odgovorijo, ali nima sleherni Beneški Slovenec pravice, da goji in izpopolni lastno osebnost, kar pa je po splošno priznanih pedagoških načelih mogoče samo v materinem jeziku?

Kot nekoč, tudi danes italijanska oblastva Beneškim Slovincem vztrajno zanikajo pravico do izobraževanja v materinščini, češ da gre za propagando slovenskih nacionalistov in celo iredentistov.

Ne glede na to, da gre za prazen in že obrabljen izgovor, ki nima nobene stvarne podlage, je treba pibiti, da je takšno stališče v kričnem nasprotju z modernim in demokratičnim pojmovanjem države. Žal tudi sedani oblastniki nimajo o tem vprašanju jasnih pojmov in ne znajo ločiti naroda, ki je naravna tvorba, od države, ki je sicer koristna, in nuino potrebna, a vendar le umetna tvorba. Istovetenje naroda z državo je bilo značilno za fašizem in nacizem, kar je privedlo svet do znanih katastrof.

Videmska resolucija je tudi v zvezi s predlogi, ki so jih med parlamentarno raz-

Kennedy o Berlinu

Ameriški predsednik Kennedy je pred dnevi imel daljši razgovor s sovjetskim veleposlanikom v Washingtonu. Iz uradnih krogov se je zvedelo, da je bil razgovor v zvezi z zadnjimi izjavami, ki jih je sovjetski predsednik Hruščev dal skupini ameriških časnikov. Hruščev je namreč dejal, da je za Sovjetsko zvezo ureditev berlinskega vprašanja poleg sporazuma o razoroževanju glavno zunanje-politično vprašanje. V tej zvezi je izjavil, da se želi sicer Sovjetska zveza sporazumeti z zahodnjaki, a pogajanja se ne bodo mogla zavleči v nedogled. V tem primeru bo Sovjetska zveza sama podpisala mirovno pogodbo s komunistično Nemčijo. Pogoji za sporazum z zahodnjaki pa je, da njihove čete zapustijo Zahodni del bivše nemške prestolnice.

Kennedy pa je sovjetskemu veleposlaniku jasno povedal, da je na tej osnovi sporazum nemogoč, kajti zahodne vojaške sile ne bodo v nobenem primeru odšle iz Berlina. Pogajanja se s tem kočljivim vprašanjem še vedno nadaljujejo po redni diplomatski poti.

pravo o statutu dežele Furlanije - Julijske krajine v korist slovenske manjšine postavili socialisti in komunisti. Žalostno je, da se stranka italijanskih katoličanov, ki jo je doslej podpirala tudi večina Beneških Slovincov, še vedno ne zaveda, da v bodočnosti prav gotovo ne bo mogla v Beneški Sloveniji vztrajati na sedanjih krivičnih, nedemokratičnih in nekrščanskih stališčih. Če ne bo do vprašanja Beneških Slovincov zavzela novo, moderno in krščansko stališče, bo s časom gotovo zgubila politični vpliv v tamkajšnjih krajih. Njeno sedanje ravnanje z našimi brati v videmski pokrajini je tudi dokaz neverjetne politične kratkovidnosti vodilnih krogov Kršč. demokracije.

Konferenca v Ženevi

Po enomesečnem premoru so se pred dnevi v Ženevi ponovno pričela pogajanja za razoroževanje. V švicarskem mestu so prisotni predstavniki 17 držav. Poleg velesil in nekaterih njih zaveznikov se razprav udeležuje tudi 8 zastopnikov nevezanih in nevtralnih držav.

Doslej še niso zabeležili nobenega otipljivega ukrepa, ker razprave potekajo v glavnem v znamenju obtožb in očitkov med Sovjetsko zvezo in Ameriko. Zahodnjaki in Sovjeti se še vedno ne morejo sporazumeti, kako naj se predvsem postopno razoroževanje nadzoruje.

Državni udar v Peruju

V južnoameriški državi Peru so vojaške čete izvršile državni udar. V tej republiki vodijo politično življenje tri večje skupine, in sicer stranka apristov, ljudsko gibanje ali accion popular in zveza odrstov, imenovana po svojem voditelju Manuelu Odri.

Zmede so nastale zaradi odpora predsednika Manuela Prada proti zahtevam generalov, ki terjajo razveljavljenje zadnjih volitev. V glavnem mestu Lima so zato vojaški oklepni vozovi kar predrli ograjo predsedniške palače in so kratkoma predsednika ugrabili. Lima je kakor odrezana od sveta, ker so vsi telefonski nastavljenici prenehali z delom. Vojaški odbor obvlada za sedaj položaj v deželi, a v kotlu še vedno vre.

PODJETNI »DON«

Po Rimu je že nekaj mesecev hodil in maševal prijazen gospod, ki se je izdajal za duhovnika don Giovannija Frolidia. Vse papirje in izkaznice je imel navidez popolnoma v redu. Ponujal se je pri zaposlenih župnikih za pomočnika. V tem svojstvu je v duhovnika preoblečeni slepar tudi poročal mlade pare. Nič manj kot 70 jih je zavezal. Podjetnega »gospoda« je policija odkrila, a težava bo za tiste poročence, katerih zakon ni zdaj veljaven ne pred Cerkvijo, ne pred državo. Postopek za obnovoitev poroke bo zapleten in drag.

ČESTITAMO!

Pred dnevi so na farmacevtski fakulteti tržaškega vseučilišča diplomirali Rudi Pahor, Neva Sarcin, Adrijana Černigoj, Elvira Kalc in Živka Marc. Novim doktorjem farmacije iskreno čestitamo za uspeh in jim želimo mnogo nadaljnjih uspehov v življenju.

Telstar

V telefoniji in v televiziji se bo začela s 26. julijem nova doba še neslutenege na predka. Dne 10. julija so Amerikanci pognali z rtiča Canaveral v ozračje na poseben način sestavljen satelit Telstar, ki kroži okoli zemlje s hitrostjo 26 tisoč kilometrov na uro. Njegova naloga je, sprejemati in odbijati radijske in glasovne valove. S Telstarovo pomočjo se je že posrečilo oddajati slike preko oceanov.

Zvečer 26. julija pa se bodo prvič oddajali preko Telstara telefonski razgovori iz Evrope v Ameriko na daljavo več kot deset tisoč kilometrov. Določeno je, da bo govoril rektor rimskega vseučilišča Papi z rektorjem v Bostonu. Povezani bosta tudi mesti Alba v Piemontu z mestom Bedfordom v Združenih državah. Župana obeh mest si bosta prva izmenjala pozdravne brzojavke po medprostornem telefonu. Sledili bodo še drugi razgovori »narodov med narodi« in televizijske predstave preko oceana.

Že v ponedeljek pa bo imel predsednik Kennedy petminutno konferenco. Govoril bo šestnajstim evropskim narodom. Istočasno ga bo možno tudi videti po medkontinentalni televiziji.

Z iznajdbo Telstara je res zasvetila na nebu zvezda, ki bo razlivala žarke miru in upanja v boljšo bodočnost preko vseh kontinentov.

NOVO PRVENSTVO V OSVETJU

V torek je poletelo v ozračje ameriško raketno letalo »X-15«, ki je doseglo svetovno višinsko prvenstvo v vzletu z letali. Major Robert White, ki je vodil letalo, je dosegel višino 93 kilometrov. Brzel je s hitrostjo nad 6900 kilometrov na uro. Na vrhu krivulje v ionosferi se je letalec nahajal tri minute v breztežnem stanju.

Pri povratku na zemljo se je moral pilot poslužiti zapletenih mehanizmov, da je obdržal letalo v določeni smeri. Prav ta poskus je bil glavni namen drznega vzleta. Med poletom je bil letalec v stalni radijski zvezi s postajo na zemlji. Pristal je tudi varno in mirno na dogovorjenem mestu. Letalec je v zgornjih višinskih plasteh opazil čudne predmete, podobne koščkom ledu in papirja.

Ni več nacizma?

V Zahodni Nemčiji so oblastva zasledila in to pot tudi ostro nastopila proti široko razporejeni mladinski nacistični organizaciji. Nova nacistična zveza nosi ime »Liga patriotske mladine«. Posnema pa do pičice proslulo »Hitlerjugend«, Hitlerjevo mladinsko organizacijo. Svoje celice ima skoro po vseh mestih zlasti med študirajočo mladino. Zbirajo se v nekdanjih rjavih uniformah po kletah pivovarn, da tudi v tem posnemajo svojega vzornika, ki je svoje prve blazne govore bruhal med »štifelnii« piva v monakovskih pivovarnah. Nadebudni mladci poslušajo govore o Hitlerju in prisegajo, da bodo zopet obnovili nacistično stranko. Podpirajo jih seveda tudi nekateri profesorji, ki jim razlagajo, da so preganjanje Židov, plinske peči, taborišča smrti, pobjanje slovanskih narodov le gola izmišljotina.

Policija je našla na stanovanjih mnogih hitlerjanskih mladincev tudi dosti streliva in orožja. Kljub temu se bodo še našli nekateri, ki bodo ugovarjali, da hitlerizma in fašizma ni več.

NOVICE

V globine morja

V znanstvenem svetu so še v živem spominu poskusi profesorja Piccarda, ki je z giobinskim čolnom »Trieste«, zgrajenem v Tržiču, preiskoval neznane morske globine. Junaški znanstvenik se je pogreznil do globine 4000 metrov. Njegovo prvenstvo so pa prejšnji teden prekosili Francozi z batiskafom »Arhimed«. Potopil se je blizu japonskega otočja Kurili v enega najglobljih oceanskih jarkov 9.200 metrov globoko. V čolnu sta bila inženir in francoski pomorski častnik. Predstavo o tveganem poskusu nam daje že dejstvo, da je potreboval čoln za vzgon na površje nič manj kot sedem ur. Tvegani poskus je prinesel dosti znanstvenih izsledkov iz morskih globin. Primerjamo ga pa lahko z najbolj drznimi vzponi na gorske orjake.

NOVI ŽUPAN

Po dolgi pogajanji med strankami vladne večine se je končno le posrečila izvolitev novega župana v Rimu. Z enim glasom večine je bil izvoljen kandidat demokrščanske stranke univerzitetni profesor Della Porta. Zanj so glasovali poleg krščanskih demokratov tudi socialni demokrati, socialisti in radikali. Od osvoboditve dalje je Della Porta peti župan rimske občine. V novem občinskem odboru imajo tudi socialisti tri sedeže. Mestni odbor na Kapitolu je torej povsem sredinsko-levičarski.

Neurje na Hrvaškem

V ponedeljek okrog dveh ponoči je razsajalo strašno neurje z nalivi in viharjem po vsej Hrvaški. Najbolj je pa prizadelo okraj Nove Gradiške in Župe. Po mestnih ulicah Nove Gradiške je drl hudournik visok poldrugi meter. Podrlo je več hiš. Iz trgovin in stanovanj je voda odnašala pohištvo, blago, živino. Ob življenje je prišlo tudi sedem oseb. Uničenih je 80 odstotkov vinogradov. Škodo cenijo na več milijard dinarjev.

Nevihite so se razdivjale tudi nad Srbijo in Slovenijo. V Ljutomerski občini so ugotovili samo na nasadih preko poldrugo milijardo dinarjev škode.

U Tant v Parizu

Te dni se je mudil na kratkem obisku v Parizu glavni tajnik Združenih narodov U Tant. Njegov obisk je v političnih krogih vzbudil precej pozornosti, saj je znano, da med Organizacijo združenih narodov in De Gaullovo Francijo ni dobrih odnosov. Z OZN je De Gaulle prišel v spor najprej zaradi alžirskega vprašanja, nato zaradi Konga in navsezadnje zaradi zadeve Bizerte, ki je svoj čas hudo zaostrila odnose med Tunizijo in Francijo.

De Gaulle ni nikdar kazal prevelike simpatije do Združenih narodov, in sicer predvsem zato, ker tudi tej mednarodni organizaciji noče priznati pravico, da bi odločevala o vprašanjih, pri katerih ima kakšne koristi Francija in ki po De Gaullovem mnenju zato spadajo v izključno pristojnost Francije. OZN pa je bila tudi zato ustanovljena, da bi države - članice prisilila, naj se v zunanji in notranji politiki ravna po določenih skupnih načelih.

U Tant se je v Parizu srečal z De Gaulloom in njegovimi sodelavci. Doslej pa še ni znano, če bodo ti razgovori pripomogli k izboljšanju odnosov med Združenimi narodi in Francijo.

NOVO SREDISČE ZA VSEMIRSKE POLETE

Francosko obrambno ministrstvo je sporočilo, da bo v pokrajini Mont-De Marsan v bližini Bordeauxa ustanovilo središče za vsemirske polete. Dela se bodo pričela prihodnje leto in se zaključila leta 1965. Ministrstvo zagotavlja, da v tem središču ne bodo delali atomskih poskusov.

Poslanska zbornica je medtem zavrnila resolucijo, ki jo je predložila opozicija in s katero je zahtevala, naj se ne izda nadaljnjih 200 milijonov novih frankov (okrog 25 milijard lir) za zaključna dela v središču za atomske preizkuse, ki se nahaja v Pierlattu.

To pomeni, da je De Gaulle po ureditvi alžirskega vprašanja trdno odločen z lastnimi silami vključiti Francijo v skupino atomskih držav, ker je prepričan, da bo samo tako lahko njegova država prišla do večjega mednarodnega vpliva.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst.

Slovensko gledališče iz Trsta je pred kratkim imelo vrsto zelo uspešnih nastopov po Sloveniji

Prizor iz »Hamleta« v izvedbi SG iz Trsta

Tržaškega

NAGRAJENI VINOGRADNIKI

V prostorih znane restavracije »Ples« v Devinu so v ponedeljek razdelili nagrade vinogradnikom iz devinsko-nabrežinske občine, ki so se udeležili »Prve razstave domačih vin« v Sesljanu. Razstavo je s sodelovanjem Kmetijskega nadzorništva, pokrajinske uprave in drugih ustanov priredila devinsko-nabrežinska občina.

Komisija strokovnjakov, ki ji je predsedoval goriški enolog dr. Verbi, je določila skupno 20 nagrad, in sicer 10 za bela ter 10 nagrad za črna vina.

Za bela vina je bila sestavljena tale lestvica: 1. Lupinc Alojz, Praprot 11 (zlata medalja in 10 tisoč lir); 2. Terčon Just, Slivno 22 (srebrna medalja in 5 tisoč lir); 3. Marušič Amalija, Slivno 20; 4. Pertot Lambert, Nabrežina 88; 5. Terčon Ivan, Mavhinje 42; 6. Radovič Ivan, Nabrežina 16; 7. Pertot Celestin, Nabrežina 65; 8. Legiša Venceslav, Mavhinje 15; 9. Radovič Mirko, Nabrežina 67; 10. Šemec Franc, Prečnik 5.

Za črna vina pa so bili nagrajeni: 1. Kosmina Rado, Šempolaj 30 (zlata medalja in 10 tisoč lir); 2. Terčon Just, Slivno 22 (srebrna medalja in 5 tisoč lir); 3. Legiša Franc, Šempolaj 48; 4. Lupinc Alojz, Praprot 11; 5. Radetič Avgust, Medja vas 10; 6. Zidarič Hilarij, Prečnik 24; 7. Legiša Karel, Devin 1/a; 8. Legiša Venceslav, Mavhinje 15; 9. Radovič Mirko, Nabrežina 67 in 10. Terčon Ivan, Mavhinje 42.

Predsednik ocenjevalne komisije kot tudi drugi kmetijski strokovnjaki so pred razdelitvijo pohvalili pobudo ter vinogradnikom priporočali, naj zlasti goje trte sorte »refošk«, češ da je zanje v devinsko-nabrežinski občini ugodna lega. Slovesnosti v Devinu so se poleg domačega župana in nekaterih svetovavcev udeležili ravnatelj urada za kmetijstvo pri vladnem komisariatu prof. Zatta, pokrajinski odbornik Corberi, kmetijski nadzornik dr. Perco, glavni ravnatelj Tržaške hranilnice prof. Cardinali in druge osebnosti.

Prireditelji prve razstave so sklenili, da se bodo odslej slične razstave v devinsko-nabrežinski občini prirejale vsako leto.

Repentabor:

SEJA OBČINSKEGA SVETA

V soboto je bila na repentaborskem županstvu redna seja občinskega sveta. Najprej je bilo sporočeno, da je bila tudi repentaborska občina pred nekaj meseci vključena med gorska področja, od česar si je treba obetati zlasti nekatere ugodnosti za kmetovavce. Svet je nato potrdil nekaj sklepov upravnega odbora in sklenil izplačati občinskim uslužbencem mezdné izboljšave, kot jih predvideva pravkar odobreni zakon.

Svetovavci so tudi sklenili nakupiti od Škabar Jožeta iz Velikega Repna okrog 3 tisoč kv. m zemljišča, kjer bodo zgradili športno igrišče. Gre za skupni strošek 413 tisoč lir, ki jih bodo izplačali v okviru prihodnjega proračuna. Igrišče bo gradila ustanova Selad, kateri je država že nakazala 3 milijone lir.

Svet je tudi sklenil, naj se tako spremeni 11. člen statuta Konzorcija za pobiranje

trošarine, da bo odslej izvršni odbor štel 3 člane (po enega iz Nabrežine, Zgonika in Repentabra) in ne 5 kot doslej.

Med zastavljenimi vprašanji je svetovavec SL Branko Lupinc naprosil odbor, naj posreduje, da se izboljša avtobusna zveza med Repentabrom in Trstom, ker imajo zlasti dijaki in delavci sedaj zelo slabo zvezo. Župan je obljubil, da se bo za zadevo zanimal.

SEMINAR ZA TEORETIČNO FIZIKO

V ponedeljek je bila na tržaškem vseučilišču slovesna otvoritev mednarodnega seminarja za teoretično fiziko. Pri delih, ki bodo trajala 30 dni, sodeluje več kot 90 znanstvenikov iz 31 držav, med njimi več strokovnjakov iz Italije in Jugoslavije.

Vladni komisariat je s sodelovanjem tržaške občine preuredil več prostorov v neposredni bližini Miramarskega gradu, kjer se znanstveniki zbirajo na predavanjih in pri razpravah. Pobudo za ta seminar je dala Mednarodna agencija za atomsko energijo, ki ima sedež na Dunaju. Kot znano, se naše mesto v zadnjih letih poteguje, da bi omenjena agencija zbrala Trst za stalno središče mednarodne ustanove za proučevanje teoretične fizike. Če se bo ta želja uresničila, bo verjetno precej odvisno tudi od poteka pravkar otvorjenega seminarja.

Tabor na Repentabru

Slovenska prosveta bo v nedeljo priredila na Repentabru tradicionalni tabor. Osrednja točka prireditve je uprizoritev dela slovenskega tržaškega pisatelja Alojza Rebule »Devinski sholar« v dramatizaciji Zore Tavčarjeve. Dramo bodo predvajali člani Slovenskega odra v režiji prof. Jožeta Peterlina.

Tabor se prične ob 16. uri. Slovenska prosveta vabi tržaške in goriške Slovence, naj se prireditve polnoštevilno udeležijo.

—0—

Opčine:

NOVA TRAMVAJSKA PROGA

Pri nas je vzbudila precej pozornosti vest, da namerava mestna občina temeljito preurediti sedanjo progo znanega openskega tramvaja. Načrt predvsem predvideva, da bodo zadnje postajališče v mestu premestili z Oberdanovega trga na začetek ulice F. Severo, kjer so sedaj bencinske črpalke. Od tu bi proga šla skozi predor do trga na Škorklji. Do Obeliska bi sedanji tir ostal nespremenjen. Tu pa bi zgradili novo progo, ki bi naredila velik ovinek, tako da bi zajela naselje, kjer stanujejo begunci in se končala pri sedanji zadnji postaji na Opčinah.

Kdaj se bodo dela začela, še ni znano. Ker smo že pri tramvaju, naj omenimo, kako se njegovi številni koristniki pritožujejo, da so cene vozniških kart in tudi abonmajev previsoke. Občinska uprava, ki je pred kratkim prevzela podjetje v lastno režijo, bi zato morala vprašanje natančno proučiti.

Sesljan:

UMETNIŠKA RAZSTAVA

V dvorani v hotelu »Sedem palčkov« v Sesljanu razstavlja mlada hrvaška slikarka

Vesna Gorkič iz Splita. Študirala je na akademiji lepih umetnosti v Zagrebu. Zdaj že nekaj let živi v Združenih državah, in sicer v Kaliforniji. Sodelovala je že na številnih kolektivnih razstavah v evropskih mestih in v Ameriki. Razstavljala pa je tudi na beneški bienali in v Sao Paulu v Braziliji ter v Ljubljani. Na sedanji razstavi ima serijo ksilografij iz zadnjega časa. Razstava bo odprta do 26. julija.

ZAVOD PRIMORSKIH PRIREDITEV — KOPER

priredi v soboto, 4. avgusta, ob 20.30 v Kopru zaključno revijo III. jugoslovanskega folklornega festivala

»JUGOSLAVIJA PLEŠE IN POJE«

Sodelujejo najboljši jugoslovanski folklorni ansamblji

KOLO - Beograd • LADO - Zagreb

TANAC - Skopje

Prednaročnina vstopnic in ostale informacije pri Slovenski prosvetni zvezi v Trstu, ulica Geppa 9/II. (tel. 31-119) od četrta dalje od 9. do 12. ter od 16. do 18. ure.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo državne srednje šole sporoča, da je rok vpisovanja v I. razred srednje šole do 25. t. m. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 9. do 12. ure.

Beneška Slovenija

KRAVAR

Prejšnjo nedeljo smo obhajali v našem kraju prav izredno slovesnost. Naš rojak g. Marij Hvalica, po domače Tonhutev, je prvič stopil pred oltar in je pel prvo sveto mašo. Slovesni dan se je vsem faranom še tem bolj vtisnil v spomin, ker je minulo že 70 let, odkar smo pri nas doživeli takšen slovesen dan. Takrat je namreč pristopil k oltarju kot novomašnik g. Lucijan Križetič.

V nedeljo je privrelo v našo gorsko vas mnogo ljudstva iz bližnjih in daljnih krajev. Videli smo tudi dosti odličnih oseb, ki se ne zberejo za vsak praznik. Ljudstvo je bilo še posebno veselo, ker je slišalo pri slovesni službi božji petje v domačem jeziku in je sledilo besedam slavnostnega pridigarja, ki je govoril tudi v našem slovenskem jeziku. Svatje, verniki in tudi drugi ljudje, ki so slučajno prišli v vas, so bili kar prijetno presenečeni. Bil je res dan, ki ga je napravil Gospod.

Novemu mašniku pa vsi iz srca kličemo: Iz ljudstva si prišel pred oltar, od oltarja stopaj spet med ljudstvo za njegov časni in večni blagor!

»ZLATI POKAL«

Vsa gostišča, restavracije, gostilne in krčme v videmski pokrajini, in torej tudi po naših slovenskih vaseh, bodo postavile na to poletje pred posebno preizkušnjo. Šlo bo za zlati, srebrni in bronasti pokal. Stvar je pa taka. Ustanova za turizem v Vidmu bo podelila ta odlikovanja tistim gostinskim obratom, ki se bodo najbolj izkazali v dobri pripravi in postrežbi jedi in pijače. Posebna pažnja bo obrnjena tudi na higieno in lepo ureditev prostorov.

Tekmovanje za priznanje in nagrade bo pa potekalo takole: Lastniki obratov, ki želijo udeležiti se tega pokrajinskega tekmovanja, se morajo prijaviti do 1. septem-

VPRAŠANJE DVOLASTNISKIH ZEMLJIŠČ

V petek zvečer so se zbrali k skupni seji v beli dvorani na goriškem županstvu zastopniki goriške občine in novogoriškega okraja. Razpravljali so o razlastitvi in odškodnini zemljišč, ki jih imajo italijanski državljani onkraj meje.

Iz Nove Gorice je prišel predsednik okrajnega odbora Milan Vižintin, predsednik gospodarstvenikov dr. Rutar in dr. Cotič, tehnični izvedenec za agrarne načrte. Z goriške strani so pa bili prisotni mestni župan Poterzio, ravnatelj Zveze neposrednih obdelovalcev Bailaben in zastopniki prizadetih lastnikov zemljišč onkraj meje.

Po daljši razpravi so se domenili za tri možnosti. Razlaščenim posestnikom se ponuja ali odškodnina v denarju ali odstop zemljišča v najem ali zamenjava s kakim zemljiščem, ki je na tej strani last jugoslovanskih posestnikov. Jugoslovanski zastopniki bodo poslali v najkrajšem času v Goričico seznam zemljišč, ki zapadejo pod razlastitev, in seznam jugoslovanskih zemljišč v pasu tostran meje, ki bodo prišla v poštev za zamenjavo. Ko bo goriška Zveza obdelovalcev proučila sezname, se bosta komisiji zopet sestali.

»STUDI GORIZIANI«

Ravnatelj goriške Državne knjižnice dr. Guido Manzini je uredil novo številko zgo-

- Kanalska dolina

bra na omenjeni urad. Med poletjem pa bo obiskovala prijavljena gostišča posebna komisija, ne da bi se prej javila in kot navadni gostje proti plačilu.

Ob koncu leta bo ta tajna komisija javno proglasila, kateri gostinski obrati so na višku. Prejeli bodo nagrado, obenem pa bo zanje to tudi najboljša reklama.

Upamo in želimo, da se bodo tega tekmovanja udeležili tudi gostilničarji po naših vaseh.

PLATISCE

Stara ljubezen nikoli ne zarjavi, pravi staro slovensko reklo. Njegovo resničnost je prav pri nas potrdil mlad, oprostite, že nekoliko prileten par novičev. Trideset let sta se poznala in si dala obljubo zvestobe naša soseda Roza Čenčič in Jože Šturm. Zenin je prišel že do 60 let, nevesta pa ima eno leto manj. Zgodaj zjutraj sta že prišla v cerkev, kjer ju je župnik zvezal do smrti ob navzočnosti le nekaj prič. Po poroki sta zakonca odšla kar peš na poročno potovanje proti Nemam. Mladima ali — če že hočete — priletima zakoncema voščijo vsi znanci srečno skupno življenjsko pot, čeprav sta stopila nanjo šele po 30. letih.

KLENJA

Otroška neprevidnost bi bila kmalu povzročila hudo nesrečo. Štiriletni Lenard Čuk se je igral poleg njive, kjer so njegovi orali zemljo s težkim traktorjem. Ko so orači počivali, se je otroče splazilo na težki traktor in je pritisnilo na gumb. Vozilo se je pognalo v tek, podrla je veliko ograjo na koncu njive in vdrlo v neki vrt. Tu se je traktor prevrnil. Vsem je zastala sapa v strahu, da je otroka zmečkalo. K sreči se je pa mali Lenard skobacal ven nepoškodovan.

dovinsko-kulturnega obzornika »Studi Goriziani« za prvo polletje letošnjega leta.

Nova številka revije dokazuje, da niso težnje po kulturnem zbližanju med narodom ob naših mejah samo prazne besede. V pričujočem snopiču revije sodeluje namreč tudi knjižničar iz Nove Gorice Marijan Breclj. Z njemu lastno akribijo je zbral statistiko vseh italijanskih del, ki so bila prevedena v slovenščino od leta 1945 do leta 1961. Pokazal je 70 prevodov, kar dokazuje vedno večje zanimanje Slovencev za italijansko knjižno proizvodnjo.

Slovenskih sodelavcev smo zasledili pri reviji doslej zelo malo. Zato bi bilo zaželeno, da se še ta in oni oglasi.

V reviji beremo tudi urednikov članek o goriškem kulturnem življenju v 19. in 20. stoletju. Geologe in geografje bo pa zanimal spis pokojnega Artura Glessija o Soči in njenem teku. To zanimivost so obravnavali že Teller, Czörnig in Bednarik v goriški reviji »Družina«.

VRH

Že parkrat smo v listu omenili, da je naša vas na vrhu kraškega roba prav imenitna razgledna točka, ki bi se dala preurediti za pravo turistično vabo. Kakor pa kaže, ni med nami dovolj iniciativnosti. Prehiteli nas bodo tujci, katerim bo naša lepa naravna lega nosila še lepe dobičke. Prvi poskusi so že tu.

Občina je dala na dražbo občinsko hišo št. 44. Stavba ni prav velika, pač pa je precej zemljišča okrog nje, ki se bo dalo prav lepo uporabiti. Hišo je kupila za 351 tisoč lir gospa Eleonora Maddalosi iz Tržiča. V stavbi namerava urediti penzijo za turiste, ki si želijo res pravega oddiha v prosti naravi.

TRŽIČ

Zadnje čase se je v odgovornih krogih zopet zbudilo zanimanje za stare rimske toplice sredi močvirja med Štivanom in Tržičem, znanega pod imenom Lizert. Geologi so začeli preiskovati, ali še obstajajo pod zemljo kadunje mineralne vode. Ugotovili so, da so se premaknile in celo znižale. V načrtu imajo, da bi mineralno in toplo vodo napeljali po ceveh izven močvirnega območja, zlasti še zato, ker se bo tisti močvirni svet v doglednem času zasul, da se pridobi prostor za gradnjo nameravanih industrijskih podjetij.

Kljub raznim plohicam, ki od časa do časa osvežujejo razbeljeno kraško skalovje, prevladuje še vedno v gozdnih predelih občutna suša. Prav njej je treba pripisati, da izbruhnejo pogosti požari po goličavah, pogozdenih z nizkimi borovci. Prejšnji teden je tudi gorelo po griču pri železniškem vodu, kjer je križišče nove ceste. Škoda je precejšnja, ker je požar uničil nad tritisoč mladih drevesc.

V NOVI FARI

V soboto zvečer se je izvršila v delavskem okraju Stražice pomembna slovesnost. Nadškof msgr. Pangrazio je blagoslovil vpricho duhovskih in civilnih oblasti temeljni kamen za novo farno cerkev sv. Jožefa delavca. Svetišče bo stalo na vogalu ceste Toriani in Brigata Pavia. Lansko jesen so že začeli zidati župnišče in poslopje za katoli-

Iz Goriške

ške organizacije. Zdaj pa bodo začeli graditi po načrtu arhitekta Rijavisa cerkev, zvonik in zakristijo. Za pozidavo je nakazalo nadškofiji notranje ministrstvo 30 milijonov lir. Vsota pa ne bo še pokrila vseh stroškov. Zato se bodo razpisale še posebne nabirke med verniki in drugimi organizacijami.

DOBERDOB

V ponedeljek popoldne je nenadoma umrl v tržiški bolnišnici akademik Gianni Ferletič, iz znane doberdobske družine. Študiral je v Gorici na slovenskih srednjih šolah, nato se je vpisal na kemijo na tržaški univerzi. Bil je vesel in družaben fant. Pokazal je svoje delovanje tudi izven šole. Nekaj mesecev je bolehal za hudo notranjo boleznijo, ki ga je kljub skrbni negi pobrala v cvetu petindvajsetih let. Naj počiva v miru! Družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

PODGORA

V naši predilnici se zopet pojavlja nezadovoljnost med delavstvom. Kadar vodstvo tovarne ugodi glede mezd morda vsaj deloma delavskim zahtevam, najde pa kaj drugega, kar vzbuja odpor. Tak slučaj se je zgodil v torek. Predilke druge izmene so zvečer pristopile k svojim strojem, kar jih je iznenadila nova odredba vodstva. Vsaki izmed delavk so dodelili delo pri večjem številu vreten, kot so jih imele doslej. Delavke so ugovarjale, ker se morajo že zdaj silno urno kretati, da opravijo delo pri dosedanjem številu strojev. Ker niso protesti nič zalegli, so delavke stopile v stavko.

TIPANA (Beneška Slovenija)

Po naši vasi se mnogo šušlja in govori o zadnji seji na naši občini. Občinski svetovavec Vojmir Tedoldi je namreč med sejo prosil župana za besedo in je začel govoriti v slovenščini, ki je materini jezik velikega dela naših občanov. Že samo to dejstvo, da si upa slovenski občinski svetovavec v občini, ki je tudi slovenska, govoriti v materinem jeziku, se je zdela županu in nekaterim občinskim možem, ki so pravzaprav slovenskega rodu, tako vnebovpijoč greh, da so vsi razburjeni začeli glasno ugovarjati. Tedoldi je pa nadaljeval svoj govor do konca.

Občinarji se sprašujemo, ali živimo še v dobi fašizma, ko so nas z gorjačami pretepali, če so našli že slovenski katekizem pod streho. Ali ne obstoji ustavni člen številka 6, ki zagotavlja drugim etničnim skupinam narodnostne pravice? Vprašujemo se nadalje, ali je tisti temeljni ustavni člen omejen le na določene pokrajine in ne na vse kraje republike, koder prebivajo Slovenci? Ustavni člen nikjer ne omejuje teh pravic samo na določene kraje. Zato si ni mogoče razlagati, da nekateri dnevniki prav strupeno pišejo, češ da so podobne iniciative slovenski govor tudi v slovenski občini, plod strupenega rasizma. Plod zastrupljenega narodnega sovraštva je prav takšno pisanje, ki se zaletuje celo v ustavne člene, v temelj državnega prava in škoduje celo lastni državi, samo da lopne po glavi slovensko narodno skupino.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Tajnik mednarodnega PEN-kluba v Sloveniji

Te dni se je mudil v Sloveniji generalni tajnik mednarodnega PEN-kluba, angleški pisatelj David Carver. Po obisku v Ljubljani je ostal nekaj dni na Bledu kot gost društva slovenskih pisateljev. V razgovoru s slovenskimi pisatelji in časnikarji je povedal, da ga veseli, da bo Jugoslavija spet zastopana v PEN-klubu. Pred drugo svetovno vojno so bili v Jugoslaviji trije PEN-centri, včlanjeni v mednarodni PEN-klub. Ti samostojni centri so bili v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Toda čeprav so nekateri PEN-centri med drugo svetovno vojno živeli dalje v izgnanstvu, oziroma begunstvu, to ne velja za predvojne jugoslovanske PEN-centre — je rekel David Carver. Tako je njihovo članstvo pač prenehalo. Po predhodnih stikih in razgovorih, ki jih je imel Carver z Ivom Andričem in Matejem Borom v Londonu, ko je bila izražena obojestranska želja po včlanjenju pisateljev jugoslovanskih narodov v PEN-klub in po razgovoru s kulturnim atašejem jugoslovanskega veleposlaništva v Londonu pred nekaj meseci, ko je bilo ugotovljeno, da ni nobene ovire za včlanjenje, je do tega res prišlo. Dogovorjeno je bilo, da bodo ustanovljeni štirje avtonomni centri, in sicer v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Skopju s koordinacijskim odborom v Zagrebu. Centra v Ljubljani in Zagrebu sta se že ustanovila. Pričakovati je, da bodo lahko vsi PEN-centri v Jugoslaviji poslali svojega delegata na letni sestanek mednarodnega izvršilnega odbora PEN-kluba, ki bo oktobra v Londonu.

Potem je David Carver povedal nekaj o organizaciji mednarodnega PEN-kluba in njegovi dejavnosti. Mednarodni PEN-klub združuje nad 70 nacionalnih centrov v kakih 55 državah. Njegov najvišji organ je letni kongres, kateremu je izvršilni odbor odgovoren. »Po mojem mnenju bi bilo prav, da bi se slišal tudi glas jugoslovanskih pisateljev na kongresu edine organizacije, ki združuje pisatelje po vsem svetu in jim omogoča, da medsebojno združujejo stike, se srečujejo in da se dela pisateljev v jezikih manjših narodov prevajajo v angleški in francoski jezik in tako postanejo dostopna svetovni javnosti, kar je prav tako pomembno,« je rekel Carver. Mednarodni PEN-klub ima posvetovalni položaj pri UNESCO, ima pa tudi prijateljske odnose z evropsko organizacijo pisateljev COMES, to je s Skupnostjo pisateljev, in z drugimi podobnimi organizacijami, čeprav je le PEN-klub edina resnična svetovna organizacija pisateljev. Med drugim svetuje PEN-klub organizaciji UNESCO, katere dela bi bilo treba prevesti v angleščino in francoščino.

Pavel Šebesta - sedemdesetletnik

Letos obhaja prof. Pavel Šebesta svojo 70-letnico. Po rodu je iz Gornje Slezije in v mladosti je zbiral moravske ljudske pesmi. V Mödlingu pri Dunaju je leta 1911 postal duhovnik misijonske družbe Verbi Divini. Tako je ostal v nemškem kulturnem krogu. V etnologiji velja za prvega strokovnjaka v raziskavanju pigmejcev. Njegova dela, posebno prikaz pigmejskega rodu Bombuti (severo-zapadno od Viktorijinega jezera) so upoštevana od etnologov vsega sveta. Napisal je tudi več poljudnih poučnih opusov svojih raziskavanj v kramljajočem slogu. Važna spoznanja o mitih in religiji pigmejcev, ki žive zelo staro, sicer zamrlo stopnjo kulture, je mogel dognati le s potrpežljivim in vztrajnim vživljanjem v duševnost teh prvotnikov, ki so mu le kot prijatelju zaupali svoje religiozne skrivnosti. Samoumevno je, da so Šebestove ugotovitve velikega pomena za razvojno zgodovino verstva. Pred kratkim je za berlinsko založbo »Morus Verlag« napisal knjigo o izvoru religije (Ursprung der Religion). Prof. Šebesta je pred 30 leti predaval tudi v Ljubljani.

SLOVITI »OMINID« V ITALIJI

V Italijo bodo spet prepeljali slovitega »omina« ki je vzbudil pred štirimi leti toliko polemik, ki so ga našli v bloku lignita 300 m pod morsko gladino v italijanskem rudniku Bacinelle. Pozneje so prepeljali ostanke v Basel. Okostje je zavarovano s posebnimi laki, tako da ne razpadejo v prah ob dotiku s kisikom. Zdaj, ko se bo vrnil v Italijo, bo verjetno spet vzbudil ostre polemike o tem, če je bilo to bitje, ki je živelo 12 do 15 milijonov let pred našim časom, sorodno človeku ali ne.

UNESCO pa finančno podpre njegove predloge. Na leto predlaga tako PEN-klub sedem do osem del za prevajanje. UNESCO skuša najti tudi primerne založnike. Seveda mora biti delo tako dobro, da lahko pride v posebno zbirko UNESCO. Poleg tega izdaja mednarodni PEN-klub bilten o izboru knjig, z naslovom »Bulletin of Selected Books«, ki izhaja četrtletno v francoščini in angleščini in vsebuje poleg glavnega članka o problematiki določene literature tudi pregled novih književnih del. Te pregled pošiljajo razni centri iz vsega sveta. Vsekakor morajo ti pregledi vsebovati kratko vsebino, kaj je hotel avtor povedati, in kako se mu je to posrečilo. Ta bilten služi potem za informacijo prevajavcem. Kot je omenil David Carver, bi morda posvetili eno izmed prihodnjih števil biltena v celoti slovenski literaturi. To bi bil prvi tak poskus. Doslej namreč še niso posvetili cele številke literaturi enega samega naroda. Zdaj pa mislijo na to. Trenutno bi prišla v poštev za tak poskus tudi sodobna nizozemska literarna ustvarjalnost. Carver upa, da bo to koristilo literaturam majhnih narodov in malo razširjenih jezikov, ki si s težavo utirajo pot v svet. Prihodnji kongres mednarodnega PEN-kluba bo verjetno aprila prihodnje leto v Teheranu, leta 1964 pa bo na Norveškem in naslednje leto v Avstraliji. Pozneje bo prišla v poštev za ta kongres tudi Jugoslavija, kjer je že bil kongres mednarodnega PEN-kluba leta 1933.

TUDI V RIMU SO ODKOPALI STARE RAZVALINE

Med popravljanjem cerkve svete Pudenciane v Rimu so našli pri kopanju pod glavno ladjo na razvaline nekdanje rimske patricijske hiše, o kateri domnevajo strokovnjaki, da je hiša senatorja Pudencije, kjer je po ljudskem izročilu prebival kot gost sveti Peter. Z deli so začeli pred dvema letoma pod vodstvom glavnega ravnateljstva za varstvo spomenikov v Laciju. Na razvaline Pudencijeve hiše so našli 12 m pod glavno ladjo, pod sedanjo gladino ulic. Starodavni literarni viri in krščansko izročilo pravijo, da je bil Pudencij plemenit Rimljan v Neronovem času, ki se je spreobrnil h krščanstvu in sprejel v svojo hišo sv. Petra. To izročilo potrjujejo tudi dosedanje arheološke raziskave, ki so ugotovile, da so stale nekaj tam, na tistem kraju, kjer je zdaj cerkev, patricijske hiše in kopališča. Našli so med drugim krasne mozaike iz prvega stoletja po Kristusu sestavljene v posebni tehniki imenovane »Lithostraton«, po kateri so izdelovali mozaike iz koščkov barvanih marmorjev. Ker so našli mozaike v različnih višinah, menijo, da je bila hiša zgrajena še v republikanskem času in nato večkrat prenovljena. Za zdaj še manjkajo dokončni dokazi, da je tam res prebival sv. Peter, vendar pa bo podrobnejše preučevanje razvalin omogočilo točnejšo sodbo. Vsekakor pa bo obogatilo arheološko znanost.

Novo arheološko odkritje v Mehiki

Blizu mehiškega arheološkega področja Teotihuacan, ki je eno najbogatejših na svetu, je arheolog dr. Jorge Acosta pred kratkim čisto slučajno odkril stopnice, ki so vodile globoko pod zemljo, do izredne zgradbe, to je do palače metuljev. Metulj je ena izmed oblik, v kateri so Indijanci upodabljali boginjo Ixpapalotl. To je bila boginja naroda Toltekov. Dr. Acosta je izjavil, da je nedvomno, da predstavlja to začetek nove serije odkritanj velikega arheološkega pomena. Še cela vrsta palač in templjev čaka, da jih najdejo, in to na področju, o katerem so mislili, da je arheološko že raziskano.

Dr. Acosta je odkril stopnice, ki so vodile v palačo, v bližini zahodnega kota lunine piramide. Z izkopavanji so začeli aprila, palačo pa so odkopali pred dvema tednoma. Doslej so odkopali samo gornji del palače, ki ima osrednje dvorišče s stanicami nad 20 metrov. Obdano je z debelimi zidovi, ki so pokriti z rezbarijami v kamnu, ki so pobarvane z živahnimi barvami: rdečo, modro, zeleno in rumeno. Stebri izrezanega kamna so podpirali streho. Dvanajst stebrov je popolnoma ohranjenih, mnogo pa jih leži okrog razbitih. Nekatere risbe in vre-

Ruski balet v Italiji

V okviru italijansko-sovjetske kulturne pogodbe je bil sklenjen sporazum, da bo prišel gostovat v Italijo ruski baletni ansambel Igorja Moisejeva. Njegov prvi nastop bo 8. oktobra v beneškem gledališču »La Fenice«. Nato pa bo ansambel Moisejeva gostoval še v Bologni, Florenci, Neaplju, Rimu, Milanu in Genovi. Ansambel šteje 115 članov in nastopa s folklornimi plesi na visoki umetniški ravni. Vodi ga Igor Moisejev, bivši prvi plesalec moskovskega gledališča Bolšoj, ki je gostoval s svojo skupino že v vseh velikih mestih na svetu. Dve izmed scen, ki jih prikazuje njegova skupina, sta bili vključeni v neki nedavno posneti italijanski film.

V okviru italijansko-ruske kulturne pogodbe bo prišla gostovat v Italijo tudi ruska gledališka skupina Vahtangov. Nastopila bo v Benetkah meseca septembra na gledališkem festivalu, kjer bo prikazala dramo Leva Tolstaja »Živo truplo« in dramo Arbusova »Zgodilo se je v Irkutsku«.

Od 3. oktobra do 15. novembra pa bo priredil turnejo v Italiji ruski pianist Richter. Prvi koncert bo dal v Scali. Nato pa bo gostoval v večjih italijanskih mestih.

PROF. CHRISTIAN SCHMITT ZAPUŠČA TRST

Te dni zapušča Trst prof. Christian Schmitt, ki je osem let vodil na tržaški univerzi tečaje za nemščino v okviru šole za moderne jezike. Jeseni leta 1957 je bil imenovan za podravnatelja te šole, ki ji je pripomogel do velikega ugleda po vsej Evropi. Nemščino je predaval tudi na fakulteti za gospodarstvo in trgovino. Poleg tega je reorganiziral v ulici Coroneo nemški kulturni institut ter mu dal novega zagona. Tudi v okviru tega instituta je prirejal učne tečaje za nemščino, poleg tega pa poskrbel za to, da je institut opravljal pomembno kulturno nalogo s prirejanjem predavanj, koncertov, filmskih in gledaliških predstav s gostujočimi skupinami iz Nemčije ter si organiziral tudi precejšnjo knjižnico. Prof. Christian Schmitt je prestavljen v Pariz, kjer ga čakajo nove dolžnosti.

Kratke kulturne novice

- Znani švedski filmski režiser Ingmar Bergman je podpisal pogodbo, po kateri bo prihodnje leto v novi hamburški Operi pripravil uprizoritev Mozartove »Čarobne piščalke«. Kot operni režiser je debutoval Bergman že lani z uprizoritvijo opere Igorja Stravinskega »The Rakes Progress« (Razuzdančeva usoda).
- V New Yorku je umrl v starosti 54 let sloviti ameriški skladatelj lahke glasbe, Robert Wolfe Kahn. Bil je avtor raznih zelo priljubljenih popevk, kot na primer popevke »Crazy rhythm«, zložil je tudi glasbo za dve komediji, ki so jih igrali na Broadwayu.
- Umrl je Jerry Wald, eden največjih hollywoodskih filmskih producentov. Star je bil šele 42 let. V zadnjem času je bil sicer nekaj bolan, a nihče ni pričakoval, da ga bo tako kmalu ugrabila smrt, zlasti ker si je v zadnjih dneh opomogel. Prav te dni je imel v delu film »Ženska v juliju«.

—0—

SLEDOVI ČLOVEKA NA SEV. BAVARSKEM

V neki votlini v bližini kraja Hersbruck na Sev. Bavarskem so našli sledove človeškega življenja iz časa pred vsaj 175 tisoč leti, verjetno pa celo iz dobe pred 300 tisoč leti. To zadnjo hipotezo zagovarja tudi nemški arheolog Peter Sessler, ki je sledove odkril. To je najstarejša najdba, ki izpričuje bivanje človeka v Srednji Evropi in morda v vsej Evropi. V votlini so našli orodje in pepel. Vsekakor so ti sledovi mnogo starejši od neandertalske dobe. Južnoameriški in evropski učenjaki so bili povabljeni, da bi preiskali votlino in človeške sledove, ki so bili najdeni v njej.

GOSPODARSTVO

Slučajnostna zastrupljenja živali

Moderna kemična industrija daje na razpolago kmetijstvu dolgo vrsto dragocenih pripravkov, ki naj povečajo proizvodnjo, izboljšajo kakovost pridelkov in zaščitijo rastline in pridelke pred različnimi škodljivci. Med temi pripravki so umetna gnojila, ti-tohormoni, različna sredstva proti glivičnim škodljivcem — boleznim in živalskemu mrčesu, sredstva za uničevanje plevela itd.

Skoraj vsa ta sredstva so v manjši ali večji meri strupena in lahko hudo škodijo živalim, ki bi slučajno prišle v stik z njimi. Strupenost je lahko tako huda, da povzroči tudi smrt. Pravijo, da se žival sama ne zastrupi, ker po lastnem nagonu ne použije strupenih stvari. To je res samo v omejenem obsegu glede strupenih rastlin na paši, ne pa glede raznih kemičnih sredstev, ki nimajo ne odvrtnega vonja — smradu in ne neprijetnega okusa. Poleg tega ne smemo pozabiti, da strup pronikne v žival tudi skozi kožo in da goveja živina nima posebno dobro razvitih čutov ne za okus ne za vonj. Popolnoma nerazumljivo je pri goveji živini pohotno poželenje po solitrih (solitritne kisline - nitriti). Poglejmo posamezne primere:

Navadna sol

Če žival zaužije preveč navadne ali živinske soli, bodisi s soljeno krmo bodisi s slanim napojem (tudi morska voda), se lahko zastrupi. Zastrupljenje se javi z veliko žejo, drisko, bolečinami v prebavilih, končno lahko tudi s smrtjo, a v tem primeru bo morala zaužita sol presegati 1 kg žive teže. Zastrupljenje učinkuje tem hujše, čim manj vode ima žival na razpolago za ugasitev žeje. Kot zdravila uporabljamo mleko in redek močnik iz vode in moke.

Natrijev klorat

To sredstvo uporabljamo kot herbicid, to je za uničevanje plevela in nepotrebnega rastlinja. Poročajo, da so živali pohotne na to sredstvo in da kaj kmalu porabijo smrtno dozo, ki znaša okoli 100 gramov za vsak stot teže. Znaki zastrupljenja so težko dihanje oziroma dušenje, velika žeja, driska, zlatenica, suhe sluznice in suha dlaka. Za zdravljenje priporočajo 100 do 200 gramov zmletega živalskega oglja (žgane kosti) z vodo.

Svinec

Najpogostejše je zastrupljenje s svincem in istočasno z arzenom kot posledica uporabe raztopine svinčenega arzenata proti parazitom. S svincem pa se lahko tudi drugače zastrupijo, zlasti če žival obližava lakirane predmete, ki skoraj redno vsebujejo svinec itd. Žival lahko pokaže zunanje znake bolezni komaj 20 dni po zaužitvi. Strup vpliva predvsem na živčni stroj, katerega lahko tudi popolnoma razkroji: določeni živci nekako zaspijo, drugi pa tem živahneje delujejo. Če bolezen ne povzroči smrti traja zdravljenje tedne, če ne mesece. Z zdravljenjem zastrupljenih živali skušamo spraviti strup iz prebavil, in sicer s pomočjo magnezijevega sulfata ali magnezijevega citrata.

Živo srebro

V prejšnjih časih je bilo mnogo zastrupljenj z živim srebrom, ker so v živinozdravništvu uporabljali mnogo maž in razkuževalnih sredstev na podlagi živega srebra. Danes pa je glavni vir obolenj z živim srebrom v pripravkih, ki služijo za uničevanje parazitov in so sestavljena na podlagi Dieldrina. V primeru obolenja je treba nuditi živalim mleka, jajčnega beljaka in seveda takoj poklicati živinozdravnika, kaj velja tudi v vseh drugih primerih zastrupitve.

Arzen

Zastrupljenje z arzenom nastopi skoraj vedno, če žival zaužije z arzenatom poskropljeno krmo. Živali je v tem slučaju skoraj nemogoče rešiti. Mlade živali poginejo brez posebnih znakov, starejše pa trpijo hudo žejo, imajo bolečine v prebavilih izgubljajo na teži, koža je suha, dlaka drobljiva, večkrat nastopi oslepitev, končno na vadno smrt. Tudi živinozdravnik ne bo mogel napraviti čudežev.

Baker

Z bakrom se zastrupijo živali, če so požile mnogo rastlinja, ki je bilo prej škropljeno z raztopino modre galice (čiščenje trt!). Samo kakšen gram bakra ne škoduje; nevarne so količine od 15 g dalje. Obolela žival se trese od šibkosti, sili jo na bruhanje, telesna toplota se zviša do 41° C, žival trpi v prebavilih. Kot protisredstvo damo živali par litrov vode, v kateri smo raztopili kakih 100 gramov žvepla; živalsko oglje in magnezija tudi koristita.

Potrebna sta tudi zdravnik in živinozdravnik

Tobak

Med sredstvi za borbo proti parazitom zavzema tobak odlično mesto že skozi par stoletij. Tobak se uporablja v obliki prahu in kuhanega odcedka, navadno pa v obliki tobačnega izvlečka pod imenom »nikotinov sulfat«. Glede uporabljanja se moramo natančno držati navodil, ki so na ovojnicah, in ne smemo pretiravati, ker se žival lahko zastrupi tudi z nikotinom, ki pronikne skozi kožo. Tobakov listi, posebno suhi, so zelo strupeni in 250 gramov požitih listov lahko povzroči smrt živali. — V slučaju zastrupljenja s tobakom skozi kožo je potrebno žival skrbno umiti — oprati in ji vbrizgati odvajalna sredstva. Danes uporabljamo prav malo tobačnih protiparazitarnih sredstev, ker imamo vse polno drugih, verjetno še boljših in glede rabe ne tako nevarnih.

Fosforovi esteri, dinitroortocresol in podobno

Na splošno so vsa ta sredstva prav hudi strupi. Uporabljamo jih največ pozimi za škropljenje sadnega drevja, deloma tudi poleti. Zastrupljenje lahko nastopi prav slučajno in zato moramo zelo paziti, kadar uporabljamo ta sredstva. Paziti je treba tudi na muholovne trakove, ker so na njih te snovi. Žival lahko vsrka strup tudi sko-

Umetna gnojila

a) **Žveplenokisli amoniak**, ki se prav lahko zamenja za kakšno čistilno sol, povzroči neozdravljivo obolenje in smrt, če smo ga dali živali več kot 250 gramov. Oboleli živali navadno nabreknejo vrhne žile. Če pogine, se kri ne strdi. Zdravljenje malo zaleže.

b) **Apneni cianamid** ima neprijeten duh in okus in zato je malo verjetno, da bi kakšna žival použila toliko tega gnojila, da bi obolela. Pač pa se zgodi, da prideta sluz in koža v dotik s cianamidom in da se potem vnameta. Koristi umivanje z vodo, kateri smo dodali 1/3 kisa, in potem še mazanje s primernim mazilom (olje s cinkovim dvokisom).

c) **Superfosfat**. Niso znani slučajji zastrupljenja s superfosfatom.

č) **Solitrit-nitriti**: Ker so zelo podobni grenki soli ali celo sladkorju, so zastrupljenja s temi zelo pogosta. Žival pa lahko zastrupimo tudi z mlado travico, katero smo pokosili s parcele, ki je bila pognojena z velikimi količinami solitra. Smrtna količina je 50 gramov solitra na 100 kg žive teže. Zato je treba hraniti umetna gnojila ločeno od podobnih predmetov!

Cianova kislina

Cianova kislina se nahaja v breskovih listih in semenih, v semenih nekaterih sort iz družine sliv, v jabolčnih semenih, v semenih nekaterih trav, in tudi v travah samih, kot pri sirku (ne koruza!), posebno neposredno pred cvetenjem. Če bi žival požila 10 kg mlade sirkovine, je nevarno, da pogine. Drugi vir zastrupljenja s cianovo kislino je v zaužitju vabe, ki jo lovci stavijo lisicam. Večja količina cianove kisline povzroči takojšnjo smrt, manjše količine povzročajo nemir živali, ki se vedno prestaplja. Očitno žival trpi zaradi bolečih krčev. Zdravljenje malokdaj zaleže.

zi kožo. Če obstaja le majhen znak, da se je žival zastrupila, jo moramo takoj zdraviti z atropinom, ker žival lahko pogine tudi v 1/2 uri.

DDT

Z DDT so Amerikanci uničili bolhe, uši, stenice, ščurke, muhe, komarje in še drugi mrčes po vsem svetu. Pravijo, da DDT ni nevaren ljudem in živalim s toplo krvjo. To pa je le delno res. Če bi s premočnim DDT oprášili ali zmočili celo telo teleta, bi nastopilo zastrupljenje. Niso nevarna škropiva z do 25% in prah do 5% DDT. Po DDT zastrupljena žival se trese, ima visoko mrzlico, se zelo slini in zadnje noge navadno odpovedo. Enako učinkovit kot DDT je chlordan, ki pa je za domače živali mnogo manj strupen. Od DDT zastrupljene živali se lahko zdravijo: predvsem jih je treba skrbno oprati, nuditi jim odvajalno sol in vbrizgniti apnov gluconat.

Kar smo dejali za DDT, velja tudi za izomere gamme (tiogamma, fittogamma, ceregama, itd.), ki so tem bolj strupeni, čim čistejši so.

Končno pa pomnimo: Varujmo pred zastrupljenjem sebe in naše živali, a če je zastrupljenje nastopilo, pokličimo takoj sposobnega zdravnika za ljudi, živinozdravnika pa za živali.

R. B.

Peta usode

19.

»Meni se pa zdi, da sem že Rajkova zaročenka,« je ušla beseda iz ust Ani, ki je bila vsa rdeča v obraz.

»Ne vem, če me razumete, toda on pomeni zame vse in se mu ne morem več odpovedati.«

»Tako pravijo vsa mlada dekleta, otrok moj. Potem se pa vse drugače obrne,« je pripomnila gospa Neda.

»O tem ne bomo več govorili, Ani,« je pretrgal oče razgovor. »Je še čas, dokler se ne vrnem. Saj ne gre za en dan več ali manj.« Posmehal se je ženi. »Morda pa bosta prišli pome, prav veselilo me bo.«

Zena ga je pogledala in se mu nasmejala. Ni hotela odkriti svoje misli, da ji ni preveč po godu hčerina namera in da bi ráje videla, če bi se zanimala za mladega Brenka.

—0—

Vodja oddelka je hvaležno pogledal Delico in Dragico. »Prav ljubeznivo je od vas, da sta izjemoma pripravljeni delati nekaj ur več. Morda pa niti ne bo treba, če bosta uredili vso korespondenco do sobote.«

»Ne vem, če bo šlo,« je omenila Deli, »toda z Dragico se bova potrudili, da jo opraviva.«

»No, potem pa prinesite vso pošto na mojo mizo. Vrnit se bom pozneje.«

»Vsi so tu tako prijazni,« je omenila Dragica prijateljici, ko je vodja odšel.

»Eh, niso vsi enaki,« se je posmehnila Delica. »So različni značaji.«

Nato je bilo slišati samo klopotanje pisalnih strojev in šumenje papirja. Ob petih sta obe že opravili večino dela.

»Še četrte ure, pa sva pri koncu,« se je oglasila Delica. »Saj gre hitreje, kot sem mislila. Prav otrpneš, če vedno buliš v stroj,« se je pretegnila in stopila k oknu.

Z začudenim glasom je vzkliknila: »Kaj pa ta išče tukaj — saj je njen oče že odšel.«

»Koga pa mislite, Delica?« je vprašala Dragica.

»Saj res, ne morete vedeti, o kom govorim. Tovarnarjeva hči je, pravkar se je ustavil njen avto.« Malce zaničljivo je prikimala z glavo: »Ani vedno krade čas ljubemu Bogu. Drugega že tako ne zna.«

Z velikimi očmi je ugledala Dragica vitko Anino postavo, ki je stopila iz avta. Opazovala je njen ozki obraz in elegantne kretnje. Nenadoma jo je nekaj prešinilo. »Ani se imenuje,« je hlastno vprašala.

»Da, Ani.«

»Ima gospod Lipič še kako drugo hčer?«

»Čemu sprašujete, Dragica?«

»Zato ker...« je iskala Dragica primerno besedo. »Saj sama pravzaprav ne vem,« je skušala prikriti zadrego. »Zdi se mi, da sem že slišala to ime.«

»Prav mogoče,« je odvrnila Delica. »Saj ste prav v tistem kraju doma, kjer ima njen oče svojo vilo.« Pogledala je spet skozi okno. »Ne, gospod Lipič nima druge hčerke. Samo to, ki je pravzaprav njegova pastorka.«

Dragici se je zdelo, da se bo kar zemlja pod njo udrla. Tiste besede, ki jih je slišala oni usodni večer, so ji spet zvenele v ušesih.

»Ani... — Prav lepa hvala, Rajko...«

In zdaj vidi na dvorišču prav tisto dekle, katero je Rajko klical z imenom Ani. Dekle, s katero jo je Rajko varal, je stopila v poslopje. Zdaj je nekje pod isto streho z njo.

Doslej ji je šlo delo urno izpod rok, zdaj se ji je pa kar ustavilo. Prav siliti se je morala, da je tipkala brez napak. Ko je vzela zadnjo polo iz stroja, se je kar odahnila.

»Dokončali sva,« se je razveselila Delica. »Vložite pisma v mapo in odnesite jih v vodjevo sobo. Medtem bom pa jaz malo pospravila te papirje.«

Zadovoljno se je smejala. Dragica je tudi skušala kazati nasmejan obraz, a vse je bilo nekam prisiljeno. Kar prav ji je prišlo, da je morala iti iz pisarne.

S povešeno glavo je stopala po hodniku. Hotela je že odpreti vrata v vodjevo pisarno, a je hipoma obstala, ker je zaslišala razburjene glasove.

»Moram ti povedati, Hari, da mi ni prav nič všeč, če venomer laziš za menoj.«

»Dovolj dobro se poznavam, da ti smem reči dober dan,« se je oglasil moški glas. Dragice, ki je nepremično stala, pa ni zanimal. Ženski glas ji je zvenel v ušesih. Prepoznala bi ga med tisočimi. Tam v rojstnem kraju ga je slišala, ko je bil namenjen Rajku.

»To ni noben vzrok,« se je spet zaslišal Anin razburjeni glas. »Ne trpim, da kar brž priletiš k meni, če pridem v tovarno.«

»A, glej, glej,« so zasmehljivo donele Harijeve besede, »toda, če bi prišel oni... drugi, tedaj pa...«

Zadnjih besed Dragica ni več slišala, tudi je niso več zanimale. Čeprav se je čutila prevarano od Rajka, se ji je vendarle smililo. K tej ženski ga vleče? Zaradi nje je zavrnel njeno globoko ljubezen? Kakšna je ta ženska; vsakega bi rada imela, potem pa ga odbije. Njej na ljubo jo je Rajko zapustil!

Solze so ji privrele iz globokih, temnih oči. Brž si jih je obrisala, da ne bi Delica opazila njene žalosti. Za vse na svetu bi ji ne povedala, da je pravkar poslušala tajen razgovor, ki se tiče tudi nje. Saj ji je Ani ukradla Rajka.

—0—

Pred pisarno svojega očeta je Ani trdo odslovila Harija, ki jo je hotel spremljati po hodniku.

»Zdaj pa pojdi in v bodoče ne hodi za menoj, sicer bom prisiljena prositi očeta, naj te odslovi.«

Mladenčev obraz je pokrila globoka rdečica. Jeza se je dvigala v njem, vendar se je premagal. A se ni mogel zadržati, da ne bi pikro siknil: »Vse to zaradi tistega... pritepenca.«

(Dalje)

Pograbil je težak kovinski kol in začel divje udrihati po strojih ter ni prej miroval, dokler ni vseh zdrobil ali zvil v brezoblične kupe kovin in plastike. Pri tem se je obrezal po rokah, pa ni tega niti opazil, dokler ni ves upehan prenehal. Ni bil vajen telesnih naporov in še nikoli v življenju ni porabil za kako svoje dejanje toliko telesne sile, saj so vse delo opravljali stroji. Zdaj pa je kljub temu, da je ostal skoraj brez diha od napora, občutil kar neko slast ob občutku lastne telesne moči. Pri pogosto naporni hoji skozi gozdove in pri plezanju v gorovju se je bil telesno okrepil, ne da bi se bil sam tega zavedel, in ko je zdaj utrujen sedel kar na tla v garaži, je z začoščanjem opazoval poigravanje mišic pod kožo na roki.

Potem se je s stvarmi, ki jih je nabral v vili, spet odpravil na pot. Ni se hotel predolgo muditi tam, da bi ga ne presenetili, razen tega pa ga je navdajal kar nekak stud nad tem zadnjim koščkom Srečnega sveta, ki mu je hotel za vedno obrniti hrbet. Zato se mu je mudilo iz vile. Pustil je vrata odprta, da bi lahko gozdné živali vzele posest od vile in jo napravile za svoje zavetje.

Še dolge tedne je potoval tako skozi gozdove in preko gora, vedno dalje proti severu, dokler ni prišel v popolnoma neobljudene kraje, kjer je bil vse nekdanje prometne poti že davno porasel pragozd. Zdaj se je moral varovati le še divjih živali, ki so se bile razširile iz nekdanjih živalskih parkov, odkar so jih opustili, po vsej sredini celine, kjer ni nihče več obdeloval zemlje in kjer sploh ni bilo več ljudi, saj so bili vsi osredotočeni okrog mest ob obalah. To je bila zdaj dežela brez gospodarja. Lahko jo je vzel v posest, če je hotel.

Povzatek iz vesolja

E. Z.

68.

Prve tedne svojega bega ni mnogo razmišljal o bodočnosti. Skrbelo ga je le, da bi ga ne ujeli in njegov novi, nenavadni občutek svobode je odrival iz njegove zavesti vse druge misli. Ko pa je bil dovolj daleč od ljudi in Srečnega sveta, da se je lahko počutil varnega, je začel razmišljati tudi o bodočnosti. Kaj bo počel sam sredi divje narave, tako daleč od vseh drugih ljudi? Približati pa se jim tudi nikoli ne bo smel, saj bo lahko še zadovoljen, če ga oni ne bodo našli. Bil je še sorazmerno mlad, človeško življenje pa je trajalo nekaj sto let. Kaj bo počel z vsem tem časom, sam, vedno sam?

Poiskal si je suho, prostorno votlino v gorovju in si je uredil v njej bivališče za zimo, ki je bila že blizu. Dnevi so bili še lepi in sončni, ponoči pa je že zmrzovalo. Prvič je doživljal v tesnem stiku z naravo čudovito »indijansko poletje«. Nikoli si ni predstavljal, da more biti narava tako čudovita. Pri vsakem koraku je odkrival čudežne lepote, o katerih do takrat ni ničesar vedel, ali pa jih je poznal le teoretično.

(Dalje)

PO TRAGIČNI SMRTI BENNYJA PARETA

Nova doba poklicnega boksa?

Devet dni se je ameriški boksar Benny Kid Paret boril za svoje življenje bolj v podzavesti kot pa zavestno. Toda tudi močna narava in pa izredna vzdržljivost nista preprečili katastrofe. Paret je, ne da bi se zavedel, preminil ob soprogi, ki je ves ta čas zvesto bdela ob njem.

Ta 25-letni boksar je bil 24. marca v boju za ohranitev naslova svetovnega prvaka knock-outiran v 12. rundi. Njegov nasprotnik Emile Griffith ga je tako divjaško pretepel, da so ga morali po boju sodniki odtrgati od nezvestnega Pareta. V bolnišnici so takoj ugotovili izliv krvi v možgane in pljučnica je Paretu zadala odločilen udarec. Benny Kid Paret se je rodil na Kubi v Stana Clari. Preden je postal leta 1955 boksar, je delal na sladkornih plantajah, žena pa ga je vedno nagovarjala, naj zapusti boks. Prvi neuspeh je doživel lani, ko mu je Griffith odvzel naslov, po petih mesecih se mu je oddolžil in ponovno postal svetovni prvak welter kategorije; kariero je zaključil 24. marca v Madison Square Gardenu na tragičen način in vedno proti nasprotniku št. 1 — Griffithu.

Kubanski boksar je tako še ena izmed številnih žrtev, predvsem poklicnega boksa. Statistiki pravijo, da je bilo lani na ringih po svetu kar 66 smrtnih žrtev, od tega seveda največ poklicnih boksarjev. Zato se upravičeno v vedno večjem številu oglašajo tisti, ki bi želeli prepoved tega športa. Ker je boks sedaj povezan z mastnimi zaslužki, ni več pravi šport. Trdijo, da je to gladatorska borba, ki je skoraj ni mogoče preprečiti, če se srečata dva mišičasta in vzdržljiva športnika, željna slave in priznanja množice. Član parlamentarne komisije države New York, ki je proučila zadevo, je rekel, da je boks »preudarno ubijanje na javnem prostoru«. Zahteval je tudi, da prepovejo televizijske in radijske prenose boksaških srečanj.

Po vsem svetu, celo v parlamentu, so razpravljali o tem, da bi kazalo poklicni boks ukiniti, češ da res ni več šport, temveč neusmiljena borba v 15 rundah, torej 45 minutah, ko odlično pripravljene boksarji kar teknujejo, kdo bo koga zadel močnejše, ga s tem vrgel na tla, ga onesvestil. Seveda to delajo posebno ameriški poklicni boksarji za velike vsote denarja ob velikem številu občinstva, ki je za tako vrsto zabav kar noro. Paretova smrt pa je vzbudila v svetovni javnosti velik val ogorčenja. Začela se je, bolj oživela se je polemika med pristaši in nasprotniki boksa. Tako se dogaja že več let. Polemika oživi, kadar kdo podleže poškodbam, nato utihne za nekaj časa in tako naprej.

Priznani norveški športni zdravnik trdi, da bo boks kot športno udejstvovanje prej ali slej izginil. Njegova ohranitev med poklicnimi boksarji nekaterih dežel pa bo odvisna od koristi nekaterih krogov. Za ZDA je znano, da je poklicni boks vir velikega bogastva in zato dvomimo, da bo poklicni boks »usahnil«. Vsak šport, če je res šport, mora biti zdrav tako v socialnem kot v zdravstvenem smislu. To boks gotovo ni, ker mnoga njegova pravila dovoljujejo poškodbe možganov. Množica burno odobrava prav močne udarce v glavo in z odobravanjem spremlja krvavenje. Možgani pa so najbolj plemeniti in najbolj organiziran del telesa. Od njih so odvisna spoznanja, razvoj in značilnosti posameznih osebnosti. Možgansko tkivo se ne obnavlja in ko odmre kaka celica živine, se ta spremeni v

škodljivo tkivo. Ker boksarja merita prav na ta najbolj občutljivi del telesa, predstavlja boks stalno nevarnost. Kadar boksar doživi knock-out, to se pravi, da zaradi udarcev obleži za nekaj sekund brez zavesti, tako pokonci kot na tleh, so njegovi možgani pretreseni. To pa lahko povzroči notranjo krvavitev, ki pogosto privede do smrti ali do trajne ohromelosti. Poškodbe niso vedno zanesljive, boksar nastopa dalje, poškodba se veča in tako pride do tragičnih katastrof.

Nekateri so mnenja, da je sedanje stanje nevzdržno in najbolj radikalen poseg bi bila odprava poklicnega boksa. Čeprav se je brutalen boks izneveril duhu športa, vemo, da je to nemogoče, ker interesi preveč vežejo to dejavnost. Tu ne gre le za športno slavo in simbolično nagrado (zlato pas), temveč za težke denarje. Vemo, da so v ZDA boksarji le lučke nekaterih mogotcev. Stopnjuje se tudi sovraštvo, ker ti mogotci in tudi boksarji sami vidijo v drugem sotekmevcu oviro do uspeha in obogatitve.

Prepoved boksa bi bila nedobrodošla, povzročila bi veliko nezadovoljstvo posebno v ZDA, Angliji, Franciji in zadnje čase v Italiji. Ker se pa dogajajo razne nepravilnosti in nepoštenosti, ki povzro-

čajo nesreče in škodujejo ugledu tega športa, morajo oblastva poseči z železno pestjo in udariti, kjer je treba. Odpraviti bi morali najprej razne »truste« in »businessmane«, ki omadežujejo boks. V boks mora biti čisto okolje. Zdravniki morajo biti neusmiljeni in prepovedati morajo nastop vsakemu boksarju, ki ni telesno popolno sposoben. S tem bi dosegli, da bi na dvobojih nastopali samo zdravi in izurjeni boksarji in nevarnost poškodb bi s tem bila zmanjšana. Boksarji, ali bolje trenerji, bi morali pogostejše prekiniti pretepe, ki se končajo s krutim porazom svojih ljubljencev. Sodniki bi morali biti odločnejši in prekiniti dvoboj že po prvih »odločilnih udarcih«. Vsak boksar bi se moral pred nastopom podvreči zdravniškemu pregledu. Zmanjšati bi morali dolžino borbe, ki traja v poklicnem boks 10-12 rund (v tekmah za svetovno prvenstvo 15 rund), na 6-8 rund. Uvesti bi morali potrebna pravila, ki bi ščitila nastopajoče, prepovedati nekatere udarce, skrajšati čas knock-out na 8 sekund itd. Vemo, da se v vsaki rundi, ki traja 3 minute, boksarji udarijo več ali manj močno približno do 80-krat, če so počasni, do 200-krat, če so hitri. Runda bi morale biti zato krajše, počitek med eno rundo in drugo večji. Če bodo sprejeli take ukrepe, ne bo več žalostnih primerov boksarjev, ki so umsko in telesno popolnoma uničeni ali pa so podlegli poškodbam. Boksarji bodo z veseljem sprejeli te omejitve in ta športna panoga bi ne bila več tako kruta. (dt)

ŽENA IN DOM

Razne torte

OREHOVA TORTA S SLADKO SMETANO:

18 dkg sladkorja, 8 jajc, 15 dkg orehov, 5 dkg drobtin, žlica ruma, mast in moko za model, 3/8 l sladke smetane, 5 dkg sladkorja. — Rumenjake mešamo s sladkorjem pol ure, nato jim dodamo sesekljane ali zmlete orhe, z rumom namočene drobtine in trd sneg iz beljakov. Torto pečemo v tortnem obodu, katerega smo prej namazali z mastjo in moko. Ohlajeno torto namažemo povrhu in ob robu s trdo stepeno sladko smetano.

JABOLČNA TORTA:

10 dkg surovega masla, 4 jajca, 25 dkg sladkorja, limonina lupinica, zavitek pecilnega praška, 25 dkg moke, 3-4 jabolka, sladkor za potresanje. — Lepa, enakomerno debela jabolka olupimo in zrežemo na četrtine. Vsako četrtino zarezemo po dolgem še 8 do 10-krat, paziti pa moramo, da se krehel še drži skupaj. Surovo maslo penasto umešamo, dodamo postopoma rumenjake in sladkor ter mešamo le 15 minut. Dodamo sesekljano limonino lupinico, moko s pecilnim praškom in trd sneg iz beljakov. Testo narahlo zmešamo in ga denemo v model. V enakomernih presledkih razvrstimo po testu jabolčne krlje v vzbočenim delom navzgor. Pečemo v srednji vročini 30 do 40 minut, nato potresemo pečeno sladico s sladkorjem v prahu.

KAKAOVA TORTA:

3/4 moke, 1 jajce, 1 pecilni prašek, 15 dkg sladkorja, 1/4 litra mleka, 3 dkg kakaa, lupinica ene limone, 5 dkg maščobe, 10 dkg marmelade, mast in moko za model. — Maščobo, sladkor in jajce umešamo in pridenemo potem temu počasi še vse drugo. Torto pečemo v namazanem potresenem mo-

delu za torto. Ko se shladi, jo namažemo z marmelado.

TORTA IZ SKUTE:

1 kg skute, 4 jajca, 12 dkg surovega masla, 1/4 kg sladkorja, zavitek vaniljinega sladkorja, sok ene limone, 10 dkg rozin, 6 žlic pšeničnega zdroba, zavitek pecilnega praška. — Maščobo in sladkor penasto umešamo. Dodamo skuto, ki smo jo prej pretlačili in rahlo umešali z rumenjaki. Zmes primeshamo še vaniljin sladkor, očiščene rozine, limonin sok, pecilni prašek in nazadnje še sneg iz beljakov. Vse to damo v model in pečemo 1 uro. Torta je zelo okusna in hitro narejena.

BISKVITNA TORTA:

6 jajc, 25 dkg sladkorja, 25 dkg moke, 1 pecilni prašek, marmelada. — Beljake stepemo v trd sneg in mu dodamo med stepanjem rumenjake, moko pomešano s pecilnim praškom ter sladkor. Testo denemo v model in postavimo v srednje vročo pečico. Peče naj se 3/4 ure. Ohlajeno torto prerežemo in namažemo z marmelado.

Ondina

Bojan Pavletič

10.

SVETOVNIH
NOGOMETNIH PRVENSTEV

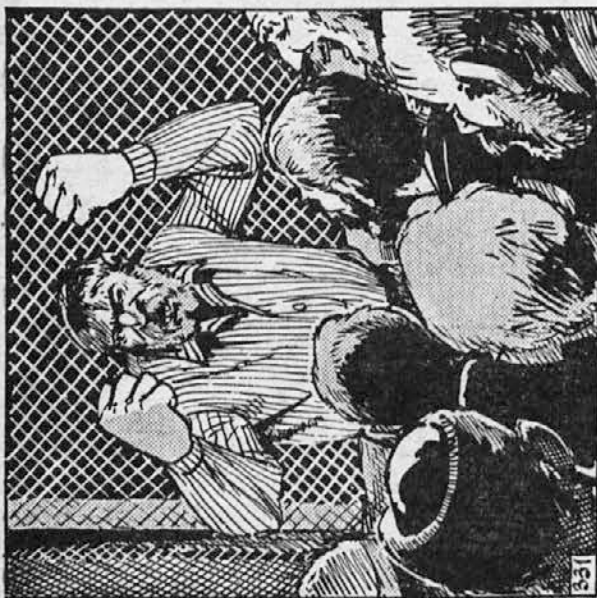
Svoj pečat so dali prvim kolom sodniki. Sojenje je bilo na nizki ravni. Nekateri igralci so to izkoriščali in prišlo je do obračunavanja. Račun za tako sojenje je prva plačala Italija. Izključili so dva njena nogometaša in v četrtfinale je odšel Čile. Tradicija naklonjenosti sodnikov do domačinov je tudi to pot obveljala.

Stiri četrtfinalne tekme so dale tri velika presenečenja. Favoriti: Sovjetska zveza, Zahodna Nemčija in Madžarska so običale. Zmagali so le Brazilci. En polfinale je bil tako južnoameriški, drugi evropski.

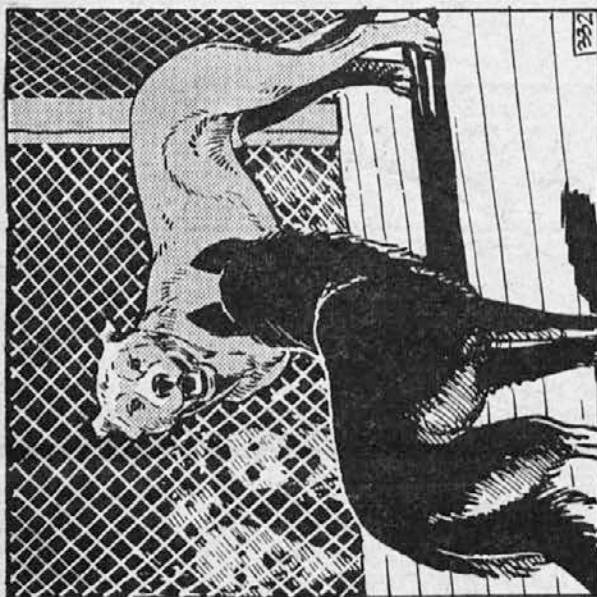
Pred polfinalnim srečanjem Čile — Brazilija so bili v Santiagu razpo-

stavljeni po vseh važnejših točkah orožniki. Po središču mesta so krožile policijske obhodnice, da bi nadzorovale delirij množice, če bi slučajno zmagal Čile. Toda čuvarji reda so se kmalu vrnili domov. Garrincha je že po devetih minutah igre ohladil vse vroče upe. Čehoslovaki so poskrbeli še za zadnje presenečenje prireditve: premagali so višje cenjene Jugoslovane ter se po 28 letih ponovno uvrstili v finale. Medtem, ko so trgovci z belim nogometnim blagom sklepali zadnje deset in stomilijonske kupčije, se je prvenstvo nagnilo h koncu. V borbi za 3. mesto je Jugoslavija prejela usodni edini gol tekme s Čilom v zadnjih sekundah igre, za nameček pa je bil to še — avtogol. Za »plave« je bila osvojitev četrtega mesta kljub vsemu velik uspeh, saj so bili najmlajša enajstletna prvenstva, ki je prispela v Čile s skromno željo, da ne bi zapustila slabega vtisa...

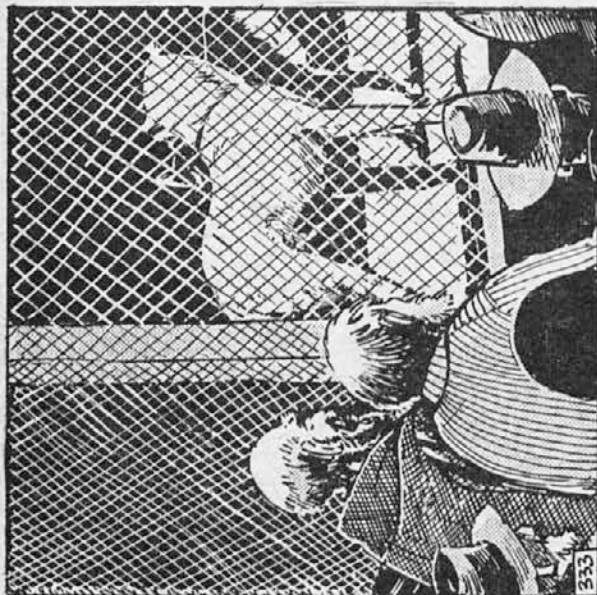
Finale za 1. mesto je potekal pred pol praznim stadionom, kar je bila sploh značilnost prireditve. Čilenci so namreč hodili gledat le svoje moštvo. Čehoslovaki, ki so prispeli do finala na krilih navdušenja, so že videli pokal Rimet v svojih rokah, ko so dosegli prvi gol, toda Brazilci so jasno pokazali, da znajo zaigrati tudi brez svojega »črnega bisera« Peleja, ki se je zaradi poškodovane noge spremenil v navijača. Pokal Rimet je že drugič zaporedoma romal v Brazilijo. Prvenstva, ki je obrodilo nad 400 golov, je bilo konec. Prihodnje — osmo — bo čez 4 leta v Angliji. (KONEC)

331. Med gledavci je vstal smeh. Padale so zbadljivke na lastnika psov; z drugega konca pa so jezni glasovi zahtevali povračilo denarja, ki so ga odšteli za vstopnino. Sandijev obraz je pordeel od jeze. Stisnil je pest in zakričal gledavcem: »Počakajte ven-dar, tepci, pustite jima čas za napad!« Ljudje so se nekoliko pomirili.

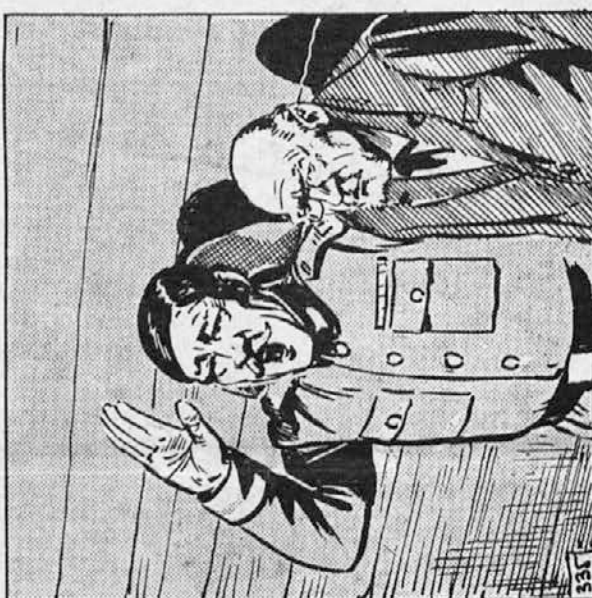
332. Psa sta se še vedno mirno ogledovala. Kazan se je dancu previdno približal. Temu se je najprej natežila dlaka, potem pa se je tudi sam prestopil. Tako sta si v razdalji štirih korakov gledala v lesketajoče se oči. V gostilni je postalo tako tiho, da bi slišali, če bi šivanka padla na tla. Sandy je za-drževal dih in pričakoval.

333. Toda on in z njim vred vsi gledavci so pričakovali zaman. Psa sta se sicer še bolj približala drug drugemu, ostala pa sta mirna. Na prostem bi se go-tovo divje spopadla, a v kletki — v kletki je danski pes mirno dvignil glavo in mežikal v slepečo luč. Harker, njegov lastnik, je divje zaklel, psa pa se še vedno nista zganila.

334. Potem se je Kazan počasi obrnil in se postavil tesno ob svojega sojetnika. Mirno, tovariško sta skozi rešetke opazovala razočarane, jezne obraze. Ljudje so zahrumeli. Tedaj je Harperju pošla potr-pežljivost. Potegnil je revolver in ga nameril v svojega psa. Njegovo krenjto pa je zaustavil odločen, jasen glas iz ozadja dvorane.

335. Vsi so se ozrli v smer, odkoder je prihajal glas. Ob steni sta na klopi stala dva moža. Enega so vsi poznali: bil je častnik kraljeve konjeniške policije, Brokaw. On je tisti, ki je zaklical, in sedaj je z dvignjeno roko ukazoval tišino. Ob njem je stal droben tujec z bledim obrazom in ozkimi rameni. Spregovoril je:

336. »Lastnikom psov plačam 500 dolarjev, če sta zadovoljna.« Vsi so slišali ponudbo. Trigger in Harper sta staknila glavi. Mož pa je nadaljeval: »Oba psa bi bila izvrstna vprežna tovariša, zakaj bi se pretepala! Harper je dvignil roko: »Recite šest sto. Za to vsoto sta vaša.« Tujec se je za trenutek obotavljal, potem pa je pokimal.

Za
naše
najmlajše

56

PO
POVESTIJ. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER